

Yttrande

Österbottens förbund
Pohjanmaan liitto

7.11.2016

ÖFPL/189/05.00.03/2016

Inrikesministeriet

kirjaamo@intermin.fi

Begäran om yttrande SM1620744; 00.01.05.00; SMDno-2015-2070
(Projektnummer SM061:00/2016)

Yttrande om utkast till regeringens proposition med förslag till lag om ordnande av räddningsväsendet

Österbottens förbund tackar inrikesministeriet för begäran om yttrande om utkastet till regeringens proposition med förslag till lag om ordnande av räddningsväsendet. I propositionen föreslås att det stiftas en lag om ordnande av räddningsväsendet. Lagen tillämpas på ordnandet, utvecklingen, styrningen och tillsynen av räddningsväsendet från ingången av år 2019. Med tanke på den fortsatta beredningen av lagen vill Österbottens förbund göra inrikesministeriet uppmärksam på följande synpunkter:

Österbottens förbund, Vasa sjukvårdsdistrikt och Österbottens räddningsverk lade i sitt ställningstagande av den 7 juni 2016 fram ett förslag till minister Orpo, Rehula och Vehviläinen om att räddningsväsendet och den prehospitala akutsjukvården i fortsättningen ska organiseras med landskapsindelningen som grund. Landskapet Österbotten är operativt sett lagom stort för att servicen ska kunna produceras på ett effektivt, ändamålsenligt och ekonomiskt sätt även framöver.

Tanken i landskapsreformen och reformen av ordnandet av social- och hälsovården är att de nya landskapen ska bilda starka självstyrande organisationer, där en samlad verksamhet under en gemensam förvaltning ger synergifördelar. Det är ändå oroväckande att regeringen – till exempel genom lagförslagen om ordnande av räddningsväsendet och omfattande jour dygnet runt – de facto blandar sig i viktiga delområden i den tvärsektoriella landskapsreformen och därmed avsevärt försämrar förutsättningarna för verksamheten i det nya landskapet Österbotten.

I det föreliggande utkastet föreslås att organiseringsansvaret och serviceproduktionen för räddningsväsendet och den prehospitala akutsjukvården ska koncentreras till de fem landskap som upprätthåller ett universitetssjukhus: Birkaland, Egentliga Finland, Norra Savolax, Norra Österbotten och Nyland. Räddningsväsendet hör till basservicen i de framtida landskapen. Vid omorganiseringen av räddningsväsendet splittras samarbetet mellan de tre österbottniska landskapen (Öster-

botten, Mellersta Österbotten och Södra Österbotten), om beslutsfattandet om räddningsväsendets servicenivå och utvecklingen av den koncentreras till landskapsfullmäktige i Egentliga Finland, såsom nu är föreslaget. För att räddningsväsendet även i fortsättningen ska vara en del av servicekedjan för den brådskande prehospitalkakutsjukvården krävs det att räddningsväsendet och den prehospitalkakutsjukvården organiseras i samma juridiska person i landskapen.

För att uppfylla grundlagens 122 § bör antalet fulljournsjukhus ökas så, att också Vasa centralsjukhus utses till ett sådant. Österbottens förbund framhåller att utkastet till jourförordning inte får behandlas skilt från landskapsreformen eftersom konsekvenserna av koncentrationen blir betydande för de kommande landskapen, och därför bör både reformen och jourverksamheten ses som en helhet på samma sätt som den helhet som räddningsverksamheten och den prehospitalkakutsjukvården bildar.

Det är uttryckligen det faktum att landskapet utgör en enhet som möjliggör ett effektivt nätverk mellan aktörerna i området, vilket först och främst svarar mot de mål som regeringen har satt upp. En landskapsbaserad organisering gör det möjligt att utveckla produktionsmässigt ändamålsenliga och ekonomiska lösningar och genom samverkan uppnå regionala synergifördelar vid översyn av uppgiftsområdena. Ett mångfasetterat samarbete säkerställer att det finns strukturella förutsättningar att vidareutveckla servicen och servicekedjorna ur ett kundperspektiv. Förvaltningen blir effektivare i och med landskapsreformen, när servicen och stödtjänsterna koncentreras till en och samma tvärsektoriella aktör. Att organisera räddningsväsendet och den prehospitalkakutsjukvården så att de koncentreras till fem områden försämrar dock integrationen av när servicen.

Räddningsväsendet och den prehospitalkakutsjukvården är närservice, och ansvaret för att ordna och producera denna service bör knytas till basservicen i varje landskap. Detta ger ett naturligt upplägg för samarbete med annan närservice i landskapet, exempelvis med social- och hälsovård, miljö- och hälsoskydd samt närings- och företagsverksamhet. Samarbete mellan räddningsväsendet och den prehospitalkakutsjukvården är idag ändamålsenligt och dagligen förekommande inom samma organisation, och det är skäl att se till att det löper också i fortsättningen. Samarbetet mellan olika förvaltningsområden måste intensifieras för att garantera säkerheten i till exempel gles bosatta områden.

I landskapet Österbotten är utgångspunkten att räddningsväsendet och den prehospitalkakutsjukvården ska samordnas på ett så ändamålsenligt sätt som möjligt. Trygghetstelefon (ett stöd för att äldre personer ska kunna bo hemma), där samarbetet med omsorgstjänster i hemmet kan vidareutvecklas med hjälp av resurser som har beredskap dygnet runt sju dagar i veckan, är ett bra exempel när man är ute efter olika utvägar för samarbete över förvaltningsgränserna. Det går lättare att bedriva tvärfackligt samarbete mellan olika myndigheter och svara mot olika servicebehov när det inte finns onödiga förvaltningsbarriärer, vilket i sin tur innebär att invånarna får bättre service.

Att göra ett avsteg från annan områdesindelning och koncentrera räddningsväsendet och den prehospitla akutsjukvården till fem områden försämrar avsevärt integrationen av när servicen och kan rentav försvåra säkerhetsarbetet i området. En viktig uppgift för den offentliga förvaltningen är att tillhandahålla vård och omsorg för befolkningen under alla omständigheter och med hänsyn till särdragen i omgivningen, till exempel språkförhållandena. Bland särdragen i Österbotten kan nämnas den svenskspråkiga majoritetsbefolkningen och skärgården, vilket medför ytterligare utmaningar för räddningsväsendet bl.a. i form av långa restider.

Den nya landskapsförvaltningen är också en ypperlig plattform för att organisera beredskapen för olika störningar och undantagsförhållanden. Landskapet bildar tillsammans med kommunerna i regionen ett människonära säkerhetsnät, som stöttar förbättring av beredskapen i regionen. Att göra områdena större undergräver samordningen av verksamheten och det naturliga utvecklingsarbetet i landskapet.

I bästa fall öppnar landskapsreformen helt nya möjligheter att utveckla serviceverksamhet. Till exempel överföringen av NTM-centralernas uppgifter och miljö- och hälsoskyddsuppgifterna till landskapen kan leda till nya kombinationer för serviceproduktion. Om man istället för en områdesindelning som utgår från de fem universitetssjukhusen ålägger landskapen ansvaret för ordnandet av räddningsväsendet får de en bra myndighetsbaserad samarbetsplattform där service kan tillhandahållas från ett och samma ställe.

Också med tanke på samordningen av beredskapen i kommunerna och landskapet och organiseringen av funktionerna är det ändamålsenligt att organisera räddningsväsendet och den prehospitla akutsjukvården enligt grundstrukturen med 18 landskap. Den verksamhetsmodell som skapas genom lagen har många nivåer och bidrar inte till regeringens mål om avreglering och enklare förvaltning.

I propositionen finns otaliga detaljer som underminerar de nya landskapens faktiska möjlighet att organisera och producera sin service på det mest ändamålsenliga sättet. De innebär också att landskapen utan organiseringsansvar får begränsad beslutanderätt i sina angelägenheter. Enligt utkastet ska exempelvis bara landskapen med ansvar för ordnandet av räddningsväsendet delta i beredningen av de nationella målen. De övriga landskapens möjligheter att påverka förefaller enligt lagen om ordnande att bli rätt små. I reformen delas landskapen grundlöst in i olika kategorier beroende på var universitetssjukhuset finns. Även de övriga landskapen måste kunna delta i vidareutvecklingen av servicen och beredningen av målen.

I 11 § i utkastet till lag om ordnande av räddningsväsendet sägs å andra sidan att inrikesministeriet och landskapet med ansvar för ordnandet av räddningsväsendet interaktivt ska styra räddningsväsendets verksamhet och tjänster. För Österbotten betyder detta att besluten gällande riskerna i landskapet och dimensioneringen av räddningsväsendet (resursplanering) i sista hand fattas av landskapsfullmäktige i Egentliga Finland. Landskapen utan ansvar för ordnandet av räddningsväsendet är representerade bara på samråd och genom samarbetsområdets samarbetsavtal. Förslaget att överföra organiserings- och produktionsansvaret för räddningsväsendet till fem

landskap leder i praktiken till ett mycket stort demokratiunderskott i de övriga 13 landskapen. Enligt lagförslaget ska inrikesministeriet förhandla med de fem landskapen om ordnandet och utvecklingen av räddningsväsendet, och de övriga landskapen får betala kalaset. Också förslaget att statsrådet genom förordning ska ha rätt att besluta om koncentration av tjänster till större helheter leder i praktiken till att övriga landskap än de fem med organiseringsansvar bara har ett finansieringsansvar.

Vi vill särskilt lyfta fram bestämmelserna om landskapets finansiering i regeringspropositionerna om landskapsreformen och reformen av ordnandet av social- och hälsovården. Österbottens förbund är ytterst oroligt för huruvida det kommer att finnas verksamhetsförutsättningar i framtiden, om finansieringen i Österbotten minskar så radikalt som det föreslås. Det är skäl att notera att i nuläget ligger räddningsverkets kostnader i stort sett på medelnivå i nationell jämförelse. Tack vare den föregående omstruktureringen av räddningsverksamheten har kostnaderna ökat långsammare än inom andra offentliga sektorer. Ökningen har dämpats genom intensifierat samarbete mellan räddningsverken, till exempel har upphandlingspooler och gemensamma upphandlingar gett stora besparingar. Vi anser att räddningsverkens nuvarande samarbete inte har tillmätts tillräcklig vikt i nulägesanalysen.

Eftersom 49,6 % av befolkningen i Österbotten talar svenska och 44,5 % talar finska som sitt modersmål måste landskapet också i fortsättningen kunna garantera service på både svenska och finska. Detta särdrag som ett tvåspråkigt landskap accentueras när basservice ska organiseras för invånarna och när ambitionen är att säkerställa att servicen finns runtom i landskapet under alla omständigheter. När det gäller beredskap, räddningsväsende och prehospital akutsjukvård utgör landskapet en naturlig plattform för att sträva mot målen i samhälleliga omstruktureringar, och därför föreslår vi att denna närservice ska organiseras enligt landskapsindelningen.

ÖSTERBOTTENS FÖRBUND – POHJANMAAN LIITTO

Joakim Strand
Ordförande för landskapsstyrelsen

Kaj Suomela
Tf. landskapsdirektör

För kännedom

Linda Viitala, IM (linda.viitala@intermin.fi)